

KIMYOVIY JARAYONLARNING TABIATDAGI ROLI

Muallif: Erimbetova Sayyora Nuradfinovna Xorazm viloyati, Gurlan tumani, 36-maktab kimyo fani o'qituvchisi

Kirish

Kimyo - tabiatdagi barcha jarayonlar asosida yotuvchi fan bo'lib, u kimyoviy moddalar va ularning o'zaro ta'sirlarini o'rganadi. Kimyoviy jarayonlar tabiatni shakllantiruvchi va rivojlantiruvchi asosiy omillardan biridir. Ushbu maqolada kimyoviy jarayonlarning tabiatdagi roli, ularning ahamiyati va inson hayotidagi ta'siri haqida so'z yuritiladi.

Kimyoviy jarayonlar va ularning turlari

Kimyoviy jarayonlar moddalarning o'zaro ta'siri natijasida yangi mahsulotlar hosil bo'lishini anglatadi. Ular quyidagicha bo'linadi:

Reaksiyalar: Bu jarayonda reaktivlar kimyoviy reaksiyalar orqali yangi moddalar, ya'ni mahsulotlar hosil qiladi. Misol sifatida, sodda reaksiyalar, almashtirish reaksiyalari va qaytarish reaksiyalarini ko'rsatish mumkin.

Fizik jarayonlar: Bu jarayonda moddalar o'z kimyoviy tarkibini o'zgartirmasdan, fazaviy holatini o'zgartiradi. Suvning bug'lanishi yoki muzning erishi misoli keltirilishi mumkin.

Biokimyoviy jarayonlar: Organizmlarda yuz beradigan kimyoviy jarayonlardir. Ular hayot jarayonlarida muhim rol o'ynaydi, masalan, metabolizm, fotosintez va hujayra nafas olish jarayonlari.

Tabiatda kimyoviy jarayonlarning roli

Ekologik muvozanatni ta'minlash: Tabiatda o'simliklar va hayvonlar o'rtasidagi ov va ozuqa zanjiri, kimyoviy jarayonlar orqali amalga oshiriladi. Fotosintez jarayoni o'simliklar tomonidan amalga oshiriladi va tabiatda kislorod ishlab chiqaradi, bu esa hayvonlar uchun zarur bo'lgan gazdir.

Iqlim o'zgarishlari: Kimyoviy jarayonlar orqali atmosferada karbonat angidrid va boshqa gazlar almashinuvi sodir bo'ladi. Bu jarayonlar global iqlim

o'zgarishlariga ta'sir qiladi. Masalan, inson faoliyati natijasida karbonat angidridning ortishi iqlim o'zgarishiga sabab bo'ladi.

Yerning mineral zaxiralarini hosil qilish: Yer ostida keçiriladigan kimyoviy jarayonlar mineral resurslarning shakllanishiga olib keladi. Ushbu jarayonlar yer qobig'ida turli xil toshlar va konlarni hosil qiladi, bu esa iqtisodiy jihatdan muhim ahamiyatga ega.

Inson hayotidagi ta'siri

Inson hayoti kimyoviy jarayonlar bilan chambarchas bog'liqdir. Bular:

Sog'liq va tibbiyot: Dori vositalari va ularning ishlash mexanizmlari kimyoviy jarayonlarga asoslangan. Har bir dori o'zida kimyoviy birikmalarni o'z ichiga oladi va organizmda turlicha ta'sir ko'rsatadi.

Qishloq xo'jaligida foydalanish: O'simliklarni rivojlantirish va zararkunandalarga qarshi kurash uchun kimyoviy o'g'itlar va pestitsidlar ishlatiladi. Bu jarayonlar ozuqa mahsulotlari yetkazib berishning yaxshilanishiga yordam beradi.

Kundalik hayotda: Oziq-ovqat, bepul yuvish vositalari, kosmetikalar va boshqa ko'plab mahsulotlar kimyoviy jarayonlar natijasida yaratiladi. Ushbu mahsulotlar inson hayotini osonlashtiradi va qulayliklar yaratadi.

Xulosa

Kimyoviy jarayonlar tabiatda muhim rol o'ynaydi va inson hayotiga ta'sir ko'rsatadi. Ular ekologik muvozanatni ta'minlash, iqlim o'zgarishlariga sabab bo'lish, yer mineral zaxiralarini shakllantirish kabi ko'plab jarayonlarni o'z ichiga oladi. Shunday qilib, kimyo fani va uning jarayonlari inson va tabiat o'rtasidagi o'zaro aloqalar haqida keng tushuncha beradi. Tabiiy resurslardan to'g'ri foydalanish va kimyoviy jarayonlarni nazorat qilish, kelajak avlodlarimiz uchun muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

Mirzोजनाeva, M. M. (2020). "Kimyo asoslari". Tahririyat: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.

Abdullayev, J. (2019). "Kimyoviy reaksiyalar va ularning biologik ahamiyati".

O'zbekiston fanlar akademiyasi nashri.

Usmanov, D. R. (2021). "Iqlim o'zgarishlari va kimyoviy jarayonlar". Ekologiya va tabiatni muhofaza qilish jurnali.

Kadirzoda, S. (2022). "Qishloq xo'jaligida kimyoviy moddalar va ularning ta'siri". Qishloq xo'jaligi ilmiy-tadqiqot instituti.